

ETÄNÄ JA LIVENÄ -HANKKEEN SROI-ARVIOINTI

Satu Niskanen, Laura Kilankoski, Tuulevi Aschan, Timo Ilomäki

Kuntoutussäätiö ja Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu 2023

Sisällys

TIIVISTELMÄ.....	3
ETÄNÄ JA LIVENÄ -HANKE	3
SROI-MENETELMÄ.....	3
HANKKEEN KUSTANNUKSET, TOIMINNOT JA TUOTOKSET	4
Työpajat.....	4
YouTube videot	5
Podcastit.....	5
Oppaat.....	5
Isot webinaarit.....	6
HANKKEEN SIDOSRYHMÄT, TULOKSET JA VAIKUTUKSET	6
Työpajojen arvottaminen	7
YouTube videoiden arvottaminen.....	9
Podcastien arvottaminen	9
SROI-ARVO.....	11
POHDINTA, HERKKYYSANALYYSI JA YHTEENVETO	12
LÄHTEET.....	14

TIIVISTELMÄ

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu on toteuttanut Etänä ja Livenä - luovat menetelmät työhyvinvointia edistämässä -hankkeen ajalla 1.6.2022- 31.12.2023. Hankkeen päätavoitteena oli yritysten ja työyhteisöjen hyvinvoinnin ja elinvoiman kohentaminen. Hankkeen kohderyhmänä olivat eteläsavolaisten yritysten johto ja henkilöstö. Hankkeessa toteutettiin työhyvinvointia tukevia työpajoja luovin menetelmin. Lisäksi hankkeessa tuotettiin YouTube videoita, podcasteja, kaksi opasta sekä webinaareja luovien menetelmien hyödyntämisestä työhyvinvoinnin tukena.

Sroi-arviointiin otettiin mukaan työpajojen, YouTube videoiden ja podcastien tuottamat hyödyt sekä kustannukset. Arvioinnin perusteella yksi edelle mainittuun toimintaan sijoitettu euro tuottaa 5,6 euron edestä hyötyä vuoden aikajaksolla arvioituna. Työterveyshuollon ammattilaisten asiakkaiden oletetulla hyödyllä oli suuri vaikutus korkeaan SROI-lukuun.

ETÄNÄ JA LIVENÄ -HANKE

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu on toteuttanut Etänä ja Livenä - luovat menetelmät työhyvinvointia edistämässä -hanketta 1.6.2022 alkaen. Hanke päättyy 31.12.2023. Hankkeen kohderyhmänä on ollut eteläsavolaisten yritysten johto ja henkilöstö. Päätavoitteena oli yritysten ja työyhteisöjen hyvinvoinnin ja elinvoiman parantaminen. Nimensä mukaisesti hanketta on toteutettu sekä digitaalisin etäyhteyksin että läsnämuotoisena.

Etänä ja livenä -hankkeen toiminnot koostuivat työpajoista, sparrausryhmistä ja puheenvuoroista eri viestimissä. Toteutuksessa hyödynnettiin ammattilaisten opastuksella niin sanottuja luovia menetelmiä. Huhtinen-Hildén ja Isola (2019) määrittelevät "luovan ryhmätoiminnan" seuraavasti:

Luovalla ryhmätoiminnalla tarkoitetaan [...] ammattilaisen ohjaamaa toimintaa, jossa tuetaan ryhmädynamiikkaa ja yksilöllistä luovaa ilmaisua. Luovan toiminnan herättämiä tunteita, ajatuksia ja mielleyhtymiä käsitellään myös toiminnallisesti hyödyntämällä esimerkiksi musiikkia, sanallista, kuvallista ja kehollista ilmaisua, draamaa, itselle tärkeitä esineitä, luontoympäristöjä ja erilaisia aisteja aktivoivia harjoituksia.

Luovia menetelmiä ovat esimerkiksi käsityöt, kuvataiteet, jooga, runous, kirjoittaminen, maalaus, musiikki, tanssi ja valokuvaus. Hankkeen kotisivulla (Etänä ja livenä 2023) sanotaan osuvasti: "Luovat toiminta auttaa osallistujia ottamaan etäisyyttä arkeen, löytämään merkityksellisyyttä ja uutta näkökulmaa elämään ja työhön. Yhteisissä ympäristöissä ja uusilla alustoilla muovaamme omaa ja työyhteisön tarinaa suhteessa tunteisiin, kokemukseen, työyhteisöön ja muihin ihmisiin."

Tässä raportissa arvioidaan luovia menetelmiä käyttäneen Etänä ja Livenä -hankkeen rahamääräistettyjä yhteiskunnallisia vaikutuksia SROI-menetelmällä (Social Return on Investment).

SROI-MENETELMÄ

SROI (Social Return on Investment) on kustannushyötyanalyysiin, vaikuttavuuden arviointiin ja taloudelliseen tilinpitoon pohjautuva arviointikehikko. SROI on tarkoitettu erilaisten organisaatioiden ja projektien tuottamien yhteiskunnallisten vaikutusten arviointiin ja niiden rahallistetun hyödyn määrittämiseen. Yhteiskunnallisilla hyödyillä tarkoitetaan toiminnan sidosryhmille ja niiden

henkilötoimijoille koituvia psyykkisiä, sosiaalisia, terveydellisiä ja taloudellisia hyötyjä. Myös ympäristöhyödyt luetaan yhteiskunnallisiin hyötyihin. Sidosryhmiin kuuluvat kaikki ne tahot, joihin projektin tai organisaation toiminta vaikuttaa tai jotka itse vaikuttavat projektin tai organisaation toimintaan.

SROI on monivaiheinen menetelmä. Kohteen valintaa ja rajaamista seuraa sidosryhmien kanssa aloitettu vuoropuhelu siitä, mitä arviointiin sisällytetään, millä tavoin ja missä määrin. Toiminnalle määritellään vaikutusketju tavoitteista tuotosten kautta tuloksiin sekä rahallisten hyötyjen laskemiseen. Panosten arvo määritetään, tulokset mitataan ja osoitetuista vaikutuksista vähennetään se osuus, mikä ei ole tutkitun toiminnan itsensä tuottamaa. Herkkyyssanalyysissa laskennan kuluessa tehtyjä oletuksia ja ratkaisuja koetellaan, jotta tiedetään, kuinka vakaa tulos on, ja mistä asioista se on eniten riippuvainen. SROI:n lopputuloksena lasketaan niin sanottu SROI-arvo, joka tarkoittaa yhteenlaskettujen rahallistettujen hyötyjen ja organisaation tai projektin toimintaan investoidun rahamääräisen panostuksen osamäärää. Kun SROI-arvo on yhtä suuri kuin yksi (1), tulos tulkitaan siten, että yhteiskunnalliset hyödyt ovat tasan panostusten suuruiset. SROI-tuloksia luettaessa on erittäin tärkeä pitää mielessä, että SROI-arvon ymmärtäminen vaatii laskennan kuluessa tehtyjen moninaisten, osin harkinnanvaraistenkin ratkaisujen tuntemista.

SROI-analyysiä on periaatteessa kahta tyyppiä: arvioivaa eli taaksepäin suuntautuvaa ja ennakoivaa eli eteenpäin suuntautuvaa. Etänä ja Livenä -hankkeen SROI-analyysi on luonteeltaan arvioivaa, mutta sisältää projisointia tulevaisuuden hyötyihin. Tämä tarkoittaa, että kaikki odotetut hyödyt eivät ole vielä realisoituneet, mutta ne otetaan mukaan laskelmaan. Lisätietoa SROI-menetelmästä saa seuraavista esimerkiksi lähteistä Klemelä (2016) ja Nicholls, Lawlor, Neitzert & Goodspeed (2012).

HANKKEEN KUSTANNUKSET, TOIMINNOT JA TUOTOKSET

Etänä ja Livenä -hankkeen toiminnan kokonaiskustannukset olivat yhteensä 263 373€. Kustannukset muodostuivat kasvokkain sekä etänä toteutettujen työpajojen järjestämisestä, YouTube videoiden tekemisestä, oppaiden laatimisesta, podcast-tallenteista, tapahtumiin osallistumisista sekä muusta hankkeeseen liittyvästä hallinnoinnista ja arvioinnista.

Työpajat

Etänä ja Livenä -hankkeessa toteutettiin 24 ohjattua, 1–3 tunnin mittaista työpajaa. Työpajoihin osallistui yhteensä 50–70 eri henkilöä. Työpajoihin osallistui työntekijöitä ja esimiehiä 15 pienestä yrityksestä, yhdestä suuresta yrityksestä ja viidestä suuresta julkisesta organisaatiosta Etelä-Savosta. Yritykset edustivat laajasti eri sektoreita hyvinvoinnin yrityksistä kuljetusalan yrityksiin ja maatalousalan yrityksistä ravitsemusalan yrityksiin. Julkiset organisaatiot kuuluivat työllisyys-, kirjasto-, sivistys ja opetustoimeen sekä sosiaali- ja työterveystoimeen. Työpajojen päätavoitteena oli työhyvinvoinnin kohentaminen ja työssä jaksamisen vahvistaminen.

Työpajoja ohjasi neljä eri asiantuntijaa. Asiantuntijoilla oli vahva kokemus yhteisökehittämisestä ja työyhteisövalmentamisesta, visuaalisesta valmentamisesta sekä erilaisten luovien menetelmien käytöstä. Työpajoissa toteutettiin esimerkiksi luovan kirjoittamisen harjoituksia, maalattiin reflektoiden omaa elämää, kuunneltiin musiikkia etsien itselle merkityksellisiä kappaleita sekä harjoiteltiin rentoutumista joogan ja äänimaljarentoutuksen avulla. Taulukossa 1. on esitetty esimerkkejä järjestetyistä työpajoista ja niiden tavoitteista.

Taulukko 1. Esimerkkejä työpajoista ja niiden tavoitteista

TYÖPAJA	TAVOITTEET
Hedelmäpuutarha -työpajat (4 x 3 h) työterveyshuollon ammattilaisille	Psykososiaalinen kuormitus vähenee, työn merkityksellisyys lisääntyy ja voimavarat työssä lisääntyvät.
Rohdosveranta (3 x 3 h) psyykkisesti kuormittuneille työntekijöille	Pyykkinen kuormitus vähenee.
Pomopaviljonki (3 x 3 h) esimiehille	Pyykkinen kuormitus vähenee, jaksamisen kohenee, esimies saa taitoja kuormittuneiden tukemiseen.
Syyskuun työhyvinvoinnin työpajasarja (4 h + 4 x 2 h) kaikille	Tunneäly ja vuorovaikutustaidot kehittyvät, palautumisen keinot vahvistuvat, lempeys ja luovuus työhyvinvoinnin edistäjinä vahvistuvat.
Lokakuun työhyvinvoinnin työpajasarja (4 h + 4 x 2 h) työntekijöille	Pyykkinen kuormitus vähenee, työssä jaksaminen vahvistuu, palautumisen ja omien tunteiden kuuntelutaidot vahvistuvat, itsemyötätuntotaidot kohenevat, työn merkityksellisyys lisääntyy työhyvinvoinnin edistäjänä.

YouTube-videot

Hankkeessa tuotettiin luoviin työpajoihin perustuvaa, luoviin menetelmiin kannustavaa ja vapaasti käytettävää taukovideomateriaalia. Videot lisättiin YouTube palveluun, joten kohderyhmä voi hyödyntää niitä ajasta riippumatta. Videoiden toteutuksen idea tuli hankkeeseen osallistuvilta asiakkailta. Jo kevyenkin kartoituksen perusteella on selvää, että erilaisia liikuntaa liittyviä, työntekijöille suunnattuja taukovideoita on jo olemassa. Hankkeessa haluttiin kuitenkin tuoda esiin ideoita työn tauottamiseksi myös muilla kuin liikunnallisilla menetelmillä: videoissa esiteltiin luovien menetelmien käyttöä tauottamisen tukena. Esimerkki tällaisesta videosta on niin sanottu simuloitu luontokävely, joka tukee työpäivän aikaista palautumista.

Videot hyödyttävät erityisesti mikroyrittäjiä, joiden taloustilanne pandemian jälkeen on ollut heikko. Maksuttomat luovien mikrotauojen ideavideot edistävät palautumista ja siten työhyvinvointia tukevaa taukokulttuuria myös niillä, joilla ei ole talouden vuoksi mahdollista sitoutua maksullisiin, työhyvinvointia edistäviin taukopalveluihin. Videot toteutettiin hankkeen lopussa, joten niiden katsomiskerroista ei saatu todellisia lukuja hankkeen aikana. Videoiden katselukerroista tehtiin arvio vastaavan sisältöisten youtube videoiden vuoden katselukertojen perusteella.

Podcastit

Hankkeessa toteutettiin kuusi 30-60 minuutin podcastia aiheista, jotka innostavat luovien menetelmien käyttöön. Teemoja podcasteissa olivat pelillistäminen, tekoälyn käyttö sekä aistirajoitteet ja luovuus, luova työ, elintapaohjaus ja kulttuurihyvinvointi. Lisäksi aiheina olivat hyvinvointialueen murros ja luovat menetelmät arjessa ja työelämässä sekä mielikuvarentoutus. Podcastien kuuntelukerroista tehtiin arvio Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kanavan tilaajamäärän (234 henkilöä) perusteella.

Oppaat

Hankkeessa laadittiin kaksi opasta. *Osta ja myy luovuutta* -opas (40 sivua) on suunnattu luovien alojen yrittäjille, jotka haluaisivat ostaa ja myydä luovia palveluita. Oppaassa kerrotaan esimerkiksi, mitä yrittäjän kannattaa huomioida kilpailutuksissa ja miten kilpailutuksissa tulee toimia. *Digiopas* (88 sivua) on tarkoitettu oppaaksi digiloikkaa suunnittelevalle, luovien alojen yrittäjälle, minkä lisäksi siitä voivat hyötyä opiskelijat sekä pienyrittäjät. Opas auttaa käyttämään sellaisia luovia digivälineitä kuin Canva ja

Adobe. Molemmat oppaat voi ladata maksutta internetistä. Osa digivälineistä on ilmaiseksi käytettäviä ja osaan tulee luoda tunnukset.

Oppaat jätettiin pois SROI-arvioinnista, sillä SROI-arvioinnin haluttiin palvelevan erityisesti luovien alojen yrittäjiä ja oppaan ei arvioitu olevan tyypillinen yrittäjän tarjoama tuote. Lisäksi oppaiden tuottamiseen tarvittavat resurssit eivät olleet tarkasti erotettavissa hankekokonaisuudesta ja toisaalta hyöty realisoituu vasta useamman vuoden aikaperiodilla.

Isot webinaarit

Hanke osallistui kahteen isompaan tapahtumaan. *Oodi osallisuudelle* -webinaarin osallistuttiin yhteistyössä eräiden muiden hankkeiden kanssa. Tilaisuuden tavoitteena oli osallisuuden edistäminen ja verkostoituminen. Etänä ja Livenä -hanke toi tilaisuuteen näkökulmaa siihen, miten osallisuutta voidaan edistää taiteen ja kulttuurin avulla. Oodi osallisuudelle -webinaarin kohderyhmänä olivat Etelä-Savon alueen työikäiset sekä nuoret.

Tulevaisuuden kestävä hyvinvointi -webinaarin, joka oli suunnattu hyvinvointi-, matkailu- ja ravitsemusalan ammattilaisille. Hanke toteutti kahden tunnin pituisen puheenvuoron aiheesta Muuttuva luovuus – millainen luovien alojen toimintaympäristö on vuonna 2023 ja sen jälkeen. Isot webinaarit jätettiin SROI-analyysin ulkopuolelle, sillä tilaisuudet olivat enemmän viestinnällisiä ja verkostoitumiseen tähtäviä. Tilaisuuksissa tapahtuneen verkostoitumisen hyödyt realisoituvat vasta pitkällä aikavälillä eivätkä ole selkeästi määriteltävissä.

HANKKEEN SIDOSRYHMÄT, TULOKSET JA VAIKUTUKSET

Hankkeen sidosryhmillä tarkoitetaan tahoja ja toimijoita, jotka hyötyvät hankkeen toiminnasta tai jotka hyödyttävät hankkeen toimintaa. Etänä ja Livenä -hankkeen sidosryhmiä olivat hankkeen työpajoihin osallistuvat työntekijät ja esihenkilöt sekä työpajoja toteuttavat toimijat. Sidosryhmiksi voidaan määrittellä myös työpajoihin osallistuneiden, työterveydessä sekä opiskelijaterveydenhuollossa työskentelevien työntekijöiden asiakkaat ja esimiesten alaiset. Työterveyshuollon tehtäviin kuuluu asiakkaiden työhyvinvoinnin tukeminen. Voidaan olettaa, että työterveyshuollon työntekijä ja esimiehet jakavat ainakin pienen osan hankkeesta oppimastaan työhyvinvoinnin tuen luovista keinoista sekä työhyvinvointia tukevasta materiaalista eteenpäin asiakkaille ja työntekijöille. Hankkeeseen osallistuminen on ollut vapaaehtoista ja työpajoihin ovat todennäköisesti osallistuneet sellaiset henkilöt, jotka ovat aiheesta kiinnostuneita ja todennäköisemmin jakavat oppimaansa eteenpäin. Lisäksi sidosryhmiksi voidaan määrittellä henkilöt, jotka hyödynsivät hankkeen tuotoksia, kuten YouTube videoita, podcasteja, oppaita sekä webinaareja sekä näitä tuottaneet työntekijät.

Etänä ja Livenä – hankkeen SROI-arvioinnissa huomioitiin seuraavien sidosryhmien hyödyt:

- 1) työntekijät ja esimiehet, jotka osallistuivat työpajoihin
- 2) työpajoihin osallistuvien työterveyshuollossa työskentelevien työntekijöiden asiakkaat sekä esimiesten alaiset.
- 3) työntekijät, jotka hyödynsivät hankkeen YouTube videoita ja podcasteja.

Työpajoihin osallistuneiden palaute kuvastaa heidän saamaansa hyötyä. Osallistujat kertoivat, että olivat luovan työpajan avulla oppineet jotain aivan uutta itsestään ja näkivät asioita ihan eri näkökulmasta. Alla on lainattu joitakin työpajoihin osallistuneiden antamia sanallisia palautteita:

”Työpajat ovat yllättäneet toiminnallisuuden runsaudella. Hyviä ajatuksia syntyy, kun fiilistellään joukolla.”

”Yksi tärkeä asia oli se kokemus, että joskus hyvin lyhytkin hetki voi olla palauttava. Löytyi myös sellaista uutta, mitä voi soveltaa yhdessä tiimissäkin.”

Lisäksi avoimissa vapaamuotoisissa palautteissa vastattiin seuraavasti kysymykseen: Mitä löysit tänään?

- Uskon omiin voimavaroihini!
- Tutustu omaan sisimpään ja katso, mitä se haluaa sanoa. Ja ole entistä enemmän oma aito itsesi. Kiitos liikuttavasta päivästä!
- Rentoutumista kehossa, heittäytymistä luovaan tekemiseen, leikkisyyttä ja suunnittelematonta tekemistä.
- Kiva kuulla muiden ajatuksia ja tarinoita. Päivä muistutti minua omiin voimavaroihin uskomisesta ja luovuuden voimasta.

Aikaisemmissa tutkimuksissa on myös havaittu, että luovien menetelmien keinoin voidaan tukea ihmisen hyvinvointia eri tavoin. Tutkimusten mukaan luovien menetelmien avulla pystytään tukemaan tunteiden säätelyä, stressin hallintaa, minäpystyvyyttä sekä selviytymiskeinoja (Taikusydän 2019).

Työpajojen arvottaminen

Työpajojen tuottaman hyödyn arvo määriteltiin kaksivaiheisesti. Ensin arvoitettiin kukin työpaja tavoitteen ja toteutetun toiminnan mukaisesti käyttäen julkisia palveluhintoja. Toiseksi laskettiin keskiarvo saaduista työpajojen hinnoista. Arvottamisessa käytetyt hinnat, laskukaavat ja lähteet on esitelty taulukossa 2. Työpajojen hinnat, arvottaminen sekä hintojen lähteet.

Esimerkiksi Hedelmäpuutarhatyöpajan tavoitteena oli, että työntekijän psykososiaalinen kuormitus vähenee, voimavarat työssä lisääntyvät ja työn merkityksellisyys vahvistuu. Työpajan arvo määriteltiin ryhmätyönohjauksen hintojen keskiarvon mukaiseksi. Google haun (2023) perusteella ryhmätyönohjauksen arvo on 800 €/ 3 h ja yksittäisen yritys (Tilli 2023) tarjoaa ryhmätyönohjausta 600€/ 3 h. Näiden keskiarvosta saadaan 700 €/ 3h ryhmäkerta. Palveluiden arvonlisävero vaihteli 24 % ja 10 % välillä, joten kaikkia hintoja tarkasteltiin arvonlisäverottomasti yhdenmukaisuuden vuoksi. Kun kaikille työpajoille oli löydetty oma hyötyarvo, laskettiin työpajahyödyn keskiarvo. Tunnin työpajan tuottaman rahallisen hyödyn keskiarvoksi saatiin 331 € (min 233 €, max 542 €) ja kolmen tunnin työpajan keskiarvoksi 993 € (min 699 € ja max 1 625 €) ryhmää kohti. Luovien menetelmien osaamista kilpailuttavan asiantuntijan arvio työpajan hinnan keskiarvosta tukee myös edellä kuvattua laskelmaa (Aschan 2023). Työpajojen keskimääräistä arvoa käytettiin SROI- arvioinnissa työpajan hyödyn arvottamisessa.

Taulukko 2. Työpajojen hinnat, arvottaminen sekä hintojen lähteet

Työpajat	Julkiset hinnat	Kolmen tunnin työpajan arvo (€)	Lähde
Hedelmäpuutarha 3h x 4	Ryhmätyönohjauksen hinta 400€/ 90 min tai 300 €/ 90 min, keskiarvo 700€/ 3h	700	Tilli 2023, Google 2023
Rohdosveranta 3h x 3	Ryhmätyönohjauksen hinta 6500e, max 6 hlö, 4 kertaa, joten 1625 olisi yhden kerran arvo.	1625	Heltti 2023
Pomopaviljonki 3h x 3	Johdon ryhmätyönohjauksen hinta 400€ /90 min tai 600€/ 90 min, keskiarvo 1000	1000	Tilli 2023, Google 2023

1A. Hyvän mielen rytmit & Vapauta kehosi tanssimalla 1,75h x 1	Luovan tanssitunnin hinta 550 e/ 1,75 min	943	Rannisto 2023
1B. Kotona kehossa, Syvärentoutuminen 1hx 1	Joogatunnin hinta 233/60 min	699	Saikko 2023
2A. Hathajooga 1,75h x 1	Joogatunnin hinta 233/60 min	699	Saikko 2023
2B. Sointukylpy (äänimaljarentoutus) 1h x 1	Äänimalja rentoutuksen hinnat vaihtelivat huomattavasti osallistujamäärän mukaan: Esimerkki hinnat 150€ 70-90 min TAI 675 € 60 min. Päädytään jättämään äänimalja rentoutus pois arviosta pois ja käytetään arvon laskemisessa muiden työpajojen keskiarvoa.	993	Reijomaa 2023, Myllytalo 2023
Syyskuun yleinen työhyvinvoinnin työpajasarja 4h + 4x2h	Ryhmätyönohjauksen hinta 400€/ 90 min tai 300 €/ 90 min, keskiarvo 233€/1h	700	Tilli 2023, Google 2023
Lokakuun työhyvinvoinnin työpajasarja 4h + 4 x 2h	Ryhmätyönohjauksen hinta 400€/ 90 min tai 300 €/ 90 min, keskiarvo 233€/1h	700	Tilli 2023, Google 2023
Leikkisästi luova työpaja 4h x 1	Ryhmätyönohjauksen hinta 400€/ 90 min tai 300 €/ 90 min, keskiarvo 233€/1h	700	Tilli 2023, Google 2023
Kissankulman ohjelmalliset kahvipidot 3h x 1	Ryhmätyönohjauksen hinta 400€/ 90 min tai 300 €/ 90 min, keskiarvo 233€/1h	700	Tilli 2023, Google 2023
Kolmen tunnin työpajan keskimääräinen arvo	$(700+1625+1000+943+699)/5= 993€$	993	Yllä olevat lähteet
Tunnin työpajan keskimääräinen arvo	$((700+1625+1000+943+699)/5)/3= 331€$	331	Yllä olevat lähteet

Erityisen suuri hyöty muodostui työterveyshuollon ammattilaisille suunnatuille Hedelmäpuutarha-työpajoille. Hyötyä kasvatti työpajaan osallistuneiden määrä (18 henkilöä) sekä arvio siitä, että työterveyshuollon työntekijät jakavat pienen osan osaamisestaan eteenpäin asiakastyössään. Osaamisen jakamisen arvioidaan toteutuvan siten, että ammattilainen ohjaa asiakkaalle työpajoissa oppimiaan luovia menetelmiä työhyvinvoinnin tueksi tai ohjaa asiakkaan hankkeessa kehitetyn videomateriaalin ja tuotosten pariin. Tuotoksiin tutustumisen arvioidaan lisäävät asiakkaan hyvinvointia. Työterveyshuollon työntekijän oletettiin jakavan 5% saamastaan hyödystä eteenpäin kahdelle asiakkaalle viikossa puolen vuoden ajan. Oletuksena on, että työterveyshuollon työntekijä tapaa noin 20 asiakasta viikoittain ja että kaikki asiakkaat

eivät tarvitse luovien menetelmien keinoja työhyvinvointinsa tueksi. Asiakkaiden ja esimiesten työntekijöiden saama hyöty arvioitiin työpajojen todellisen osallistujamäärän mukaan.

Hankkeen suullisissa keskusteluissa työpajoihin osallistujilta kuullut palautteet tukevat myös tätä arviota. Hyödyn arvioidaan ilmenevän vähintään puolen vuoden ajan, sillä aikaisemmissa kuntoutuksen vaikutuksia arvioivissa tutkimuksissa on havaittu, että hyvinvointivaikutukset näkyvät toimintakyvyssä ainakin puoli vuotta (Langeland ym. 2016). Kuntoutuksella on osoitettu olevan vaikutuksia myös vuoden ja 5 vuoden kuluttua interventiosta, mutta arvioinnissa noudatetaan varovaisuusperiaatetta (Langeland ym. 2016, Lewin 2013). Arvioinnissa on jätetty fasilitoinnin työpanos pois sekä hyödyistä että kustannuksista, koska käytännön työssä ei yleensä ole fasilitaattoria käytettävissä.

YouTube-videoiden arvottaminen

Palautumis-aiheisten YouTube videoiden katselu arvotettiin käyttämällä kahta tuotosta ja kahta sijaismuuttujaa. Ensin käytettiin tuotoksena katsomiskertoja ja sijaismuuttujana maksullisten taukovideosovellusten hintoja. Vastavan sisältöisiä videoita oli katsottu keskimäärin 300 kertaa vuoden aikana. Arvioitiin, että hankkeen lopussa tuotettuja videoita katsottaisiin myös noin 300 kertaa vuoden aikana. YouTube videot arvotettiin ensin käyttämällä maksullisten taukosovellusten hintoja: 22,79 euroa / vuosi (BreakPro), 76 euroa/ vuosi (Cuckoon), 64,52 euroa/vuosi (Mindui) ilman arvonlisäveroa. Palvelujen keskiarvohinta oli 4,54 euroa kuukaudessa. Kun tämä kerrotaan 14 videon lukumäärällä sekä 300 katsojan määrällä vuoden aikana, tulee videoiden katselun rahalliseksi arvoksi yhteensä 19 052 euroa.052 euroa.

Toisessa arvottamistavassa käytettiin tuotoksena sekä katsomiskertoja että videoiden katsomiseen käytettyä aikaa ja sijaismuuttujana ajan laskennallista arvoa. Oletettiin, että toimistotyöntekijä, jonka palkka on 2808 €/kk käyttää videon katsomiseen työaikaa 10 minuuttia. Katsomiskerran arvo saadaan seuraavalla laskutoimituksella: (2808 € toimistotyöntekijän kuukausipalkka/ 21 päivää /7,5 työtuntia /60 min) x 10 minuuttia = 2,97 €. Kun arvo kerrotaan 14 videon lukumäärällä sekä 300 katsojalla vuoden aikana, muodostuu videoiden katselun arvoksi 12 480 euroa. Lopullinen arvio laskettiin kahden yllä kuvatun arvion keskiarvona, joksi saatiin 15 766 euroa

Podcastien arvottaminen

Podcastien kuuntelukerroista tehtiin arvio Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kanavan tilaajamäärien (234 henkilöä) perusteella. Arvioitiin, että 50% kanavan 234 tilaajista kuuntelee podcasteja. Tyypillinen podcastin kuuntelija kuuntelee podcast sarjaa kokonaisuudessaan yli kahden tunnin ajan (Suomen podcast media 2023). Rahallista arvoa arvotetaan toimistotyöntekijän 2808€ kuukausipalkan avulla. Tarkemmat laskelmat on kuvattu taulukossa 3.

SROI-arvioinnissa koottiin toiminnot, sidosryhmät, hyödyn arvottaminen ja hyödyn arvo vaikutuskarttaan (ks. taulukko 3.) Vaikutusten rahamääräistämiseksi otettiin huomioon tutkimusnäyttö luovien menetelmien vaikutuksista terveyteen ja hyvinvointiin. (ks. Fancourt & Finn 2019, Taikusydän 2019.) Arvottaminen tehtiin hyödyntämällä julkisesti käytössä olevia palvelujen hintoja.

Taulukko 3. Toiminnot, sidosryhmät, hyödyn arvottaminen ja hyödyn arvo

Toiminta	Sidosryhmät	Hyödyn arvottaminen	Hyödyn arvo (€)
Työpajat 24 kpl			
Hedelmäpuutarha 3h x 4	Työterveyshuollon ammattilainen 18 hlöä	3h x 4 työpajaa x 331€* = 3974€	3974
	Työterveyshuollon ammattilaisten asiakkaat, työssä käyvät opiskelijat ja työikäiset	Asiantuntija-arvion mukaan asiakas hyötyy 5% siitä osaamisesta, mitä työterveyshuollon työntekijä saa työpajassa. Työntekijä hyödyntää oppimaansa arviolta kahden asiakkaan kanssa viikottain, jos työntekijä kohtaa yhteensä 20 asiakasta viikossa. Työntekijä tarjoaa tietoa puolen vuoden ajan, eli 26 viikkoa. Työpajaan osallistui 18 työterveyshuollon ammattilaista. 3974€ x 0,05 x 2 asiakasta x 26 viikkoa x 18 ammattilaista =185964€	185964
Rohdosveranta 3h x 3	Henkisesti kuormittuneet työntekijät 3 hlöä	3h x 3 työpajaa x 331€* = 2980€	2980
Pomopaviljonki 3h x 3	Esimiehet 3 hlöä	3h x 3 työpajaa x 331€* = 2980€	2980
	Esimiesten työntekijät, arviolta 5 työntekijää/ esimies	Asiantuntija-arvion mukaan 5% esimiehen työpajoista saatavasta hyödyistä esimies jakaa eteenpäin, jokaisella esimiehellä on vähintään 5 työntekijää. 2980€ x 0,05 x 3 esimiestä x 5 työntekijää = 2235€	2235
Hilpeä heinikko työpajat			
1A. Hyvän mielen rytmit & Vapauta kehosi tanssimalla 1,75h x 1	Työntekijät 6 hlöä	1,75h x 331€* = 533€	533
1B. Kotona kehossa, Syvärentoutuminen 1h x 1	Työntekijät 6 hlöä	teksti 1h x 331€* = 331€	331
2A. Hathajooga 1,75hx1	Työntekijät 7 hlöä	1,75h x 331€* = 579€	579
2B. Sointukylpy, äänimaljarentoutus 1hx1	Työntekijät 7 hlöä	1h x 331€* = 331€	331

Syyskuun yleinen työhyvinvoinnin työpajasarja 4h + 4 x 2h	Työntekijät 3 x 2h nauhoitettu	12h x 331€*=3654	3974
Lokakuun työhyvinvoinnin työpajasarja 4h + 4 x 2h	Työntekijät, osallistujamäärä ei selvillä	12h x 331€*=3974€	3974
Leikkisästi luova työpaja 4h	Työntekijät 13 hlöä, osallistujamäärä ei selvillä	4h x 331€*=1325€	1325
Kissankulman ohjelmalliset kahvipidot 3h	Työntekijät	3h x 331€*=993€	993
Kissankulman videotallenne 3h	Arviolta 300 katselukertaa vuodessa	Toimistotyöntekijä käyttää yhden tunnin katsoakseen kolmen tunnin videon, todennäköisesti työntekijä katsoo vain osia videosta. Arviolta katselukertoja 300 vuodessa. (2808€/21 päivää/7,5 tuntia) x 1 tunti x 300 katsojaa=5349€	5349
YouTube videot 14 kpl	Arviolta 300 katselukertaa vuodessa	BreakPron 29,99 €/vuosi sis. alv. Mindui 64,51 €/vuosi ei sis. Alv. Cuckoon 100 €/vuosi sis. alv. (((29,99 x 0,76)+64,51+(100 x 0,76))/3)/12kk) x 300 katsojaa x 14 videota= 19052 TAI Toimistotyöntekijän palkka 2808 e kk (2808 €/21 päivää/7,5 tuntia/60 min) x 10 min x 14 videota x 300 katsojaa=12480. Keskiarvo edellisistä arvoista (19052+12489)/2=15766€	15766
Podcastit 6 kpl, kestot 30-60 min	Arviolta 50% Xamkin kanavan 234 tilaajista kuuntelee podcastit.	Toimistotyöajan hinta (2808€/21 päivää/7,5 tuntia), keskimääräinen kuuntelija kuuntelee sarjaa kahden tunnin ajan yhteensä (2808 €/21 päivää/7,5 tuntia) x 2 tuntia x (234 tilaajaa x 0,5)=4172€	4172
YHTEENSÄ			235507

*Keskiarvo työhyvinvointia tukevien työpajojen hinnoista on 331 €/tunti

SROI-ARVO

Hankkeen työpajojen, yhden työpajan videotallenteen, YouTube videoiden ja podcastien tuottamisen kustannukset olivat yhteensä 41723€. Kustannus on noin 16% hankkeen koko kustannuksesta 263 373€.

Hankkeen työpajojen, yhden työpajan videotallenteen, YouTube videoiden ja podcastien tuottama hyöty on arvoltaan 235 507€.

SROI- laskennan tuloksena syntyy SROI-suhdeluku, jossa intervention kustannuksia verrataan tuottamiin rahamääräistettyihin hyötyihin. SROI-arvo saadaan jakolaskulla rahamääräistetyt hyödyt/kustannukset.

$$\text{SROI} = 235\,507\text{€} / 41\,723\text{€} = 5,6\text{€}$$

Tämä tarkoittaa, että työpajoihin, yhden työpajan videotallenteeseen, YouTube videoihin ja podcasteihin sijoitettu euro on tuottanut 5,6 euron arvosta hyötyä hankkeen SROI-arviointiin mukaan valituille sidosryhmille.

POHDINTA, HERKKYYSANALYYSI JA YHTEENVETO

Laskelmia tehdessä pohdimme, miten työhyvinvointia edistävissä asioissa raha-arvo annetaan ja mihin toiminta rinnastetaan. Mikä valitaan toiminnan arvoksi, sisällöllisesti lähellä oleva toiminta, kuten joogatunti tai taideharrastus vai tulos, työhyvinvoinnin keinojen saaminen ja työhyvinvoinnin koheneminen. Pohdimme, etsitäänkö sisällöllisesti saman tapaista toimintaa vai etsitäänkö sitä, millä päästäisiin vaihtoehtoisena samaan tulokseen, vaikka keinot olisivatkin aika erilaisia. Hankkeen päätavoite oli työhyvinvoinnin kohentaminen luovin menetelmin. Jos työpajat arvotettaisiin vain toteutetun menetelmän mukaisesti, tällöin jää huomiotta hankkeen tavoite. Tällöin ei myöskään huomioida sitä, että luovat menetelmät voisivat olla vaihtoehtoisena toteutustapana muiden joukossa työhyvinvoinnin tukena.

Asiantuntijatyössä olemme havainneet, että yrityksille / organisaatioille suunnatut, työhyvinvointia edistävinä palveluina myytävät palvelut ovat monesti moninkertaisesti kalliimpia kuin yksityisille suunnatut, vaikka sisällöt olisivat aika lailla samanlaisia. Riippuen yrityksen koosta ja ostajasta, palvelun tarjoaja miettii varsinkin isommissa yrityksissä uskottavuutta sekä myyntikielen tuttuutta. Valmennus tai stressiluento harjoituksineen on usein uskottavampi, järeämpi väline, kuin vaikkapa luovan menetelmän työpaja.

Esimerkki 1.

Luova liike tai äänimaljarentoutus tähtää työhyvinvoinnin saralla stressinhallintaan ja mm. autonomisen hermoston rauhoittamiseen. Työnantaja voi ostaa palvelua työntekijöille toimijalta, esimerkiksi yksityiseltä elinkeinonharjoittajalta, jolla on edullinen hinta, joitakin satoja euroja. Vaihtoehtona voisi työnantajan näkökulmasta katsottuna olla äänimaljarentoutuksen sijaan myös stressinhallinnan valmennus, joiden hinta on huomattavasti korkeampi, muutamia tuhansia euroja.

Esimerkki 2.

Rohdosveranta -työpajat on suunnattu henkisesti kuormittuneille henkilöille ja niissä käsiteltiin mielen hyvinvointia ja palautumista luovin ja luontolähtöisin menetelmin. Näin ollen myös hankkeessa mielen hyvinvointia edistävien pajojen toteuttajina on ollut palveluntuottaja, joka on työhyvinvointialan toimija ja hinnoittelee valmennusperiaatteilla yhdistellen työhyvinvoinnin asiantuntemusta luovien menetelmien käyttöön. Työpajan vaihtoehtoiskustannus voisi olla kuormittuneille suunnattu terveysalan ryhmä useamman tuhannen euron hinnoilla tai työpäivän aikaista palautumista tukeva koulutus muutaman sadan euron hinnoilla.

Edellä kuvatun perusteella päädyimme arvottamaan työpajan erilaisten markkinaehtoisten palveluiden keskiarvohinnan mukaisesti (331 €/tunti). Lisäksi pohdimme, miten huomioimme arvioinnissa, että ryhmät ovat olleet odotettua pienempiä. Osan hankkeen työpajojen toteutuksen kustannus osallistujaa kohden on muodostunut suhteettomankin suureksi. Syyt vähäiseen osallistujamäärään liittyvät siihen, että viestintä- ja markkinointiresurssia on kriittisessä vaiheessa ollut suhteettoman vähän, johtuen hanketyöntekijöiden yllättävistä elämäntilanteesta tapahtuvista muutoksista. Koska halusimme SROI-arvioinnista

mahdollisimman paljon todellisuutta kuvaavan, päädyimme tehdyssä SROI arvioinnissa siihen, että työpajan hyödyn arvioinnissa ei huomioitu osallistujia määrää. Mikäli työnantaja ostaisi työpajan työntekijöilleen, todennäköisesti työpajaan osallistuisi hintaan suhteutettuna riittävä määrä henkilöitä. Kahdessa työpajassa kohderyhmänä oli työterveyshuollon työntekijät sekä esimiehet, joiden tehtävänä on työhyvinvoinnin tukeminen. Asiakkaiden ja esimiesten työntekijöiden saama hyöty arvioitiin työpajojen todellisen osallistujamäärän mukaan.

Ensimmäisenä tarkastellaan työterveyshuollon ammattilaisille suunnatuille Hedelmäpuutarha-työpajojen hyötyä, sillä niistä muodostui erityisen korkea hyöty ammattilaisten asiakkaille (185964€). Voidaan tarkastella, millainen SROI arvo muodostuisi, mikäli jätetään SROI arvioinnin ulkopuolelle työterveyshuollon ammattilaisten asiakkaiden sekä esimiesten alaisten saama hyöty työpajoista. Oletetaan, että työpajoihin osallistuneet ammattilaiset ja esimiehet eivät jaa oppimiaan asioita eteenpäin. Tällöin kustannukset pysyvät ennallaan (41 723€) ja hyödyn arvo olisi 47 307€. Tällöin SROI-luvuksi muodostuisi 1,1€. Tämä osoittaa, että erityisesti työterveyshuollon ammattilaisten asiakkaiden oletetulla hyödyllä oli suuri vaikutus korkeaan SROI-lukuun.

Toisena tarkastellaan vaihtoehtoa, jos työpajan arvoksi valittaisi edullisimman työpajan hinta 233€ tunti. Tällöin kustannukset pysyisivät ennallaan ja hyödyn arvo olisi 173206€. Näin ollen SROI-luvuksi muodostuisi 4,2€, mikä on myös huomattavan korkea SROI-luku.

Tässä SROI-arvioinnissa tuotettujen tuotosten kustannukset eriteltiin hankkeen kokonaisbudjetista. Usein SROI-arvioinneissa päädytään arvioimaan kustannusten osuus hankkeen kokonaiskustannuksista. Kolmantena tarkastellaan vaihtoehtoa, jos arvioidaan työpajojen, YouTube videoiden ja podcastien aiheuttamat kustannukset hankkeen koko budjetista. Arvioidaan, että edellä mainittujen tuotteiden kustannus olisi 50% hankkeen koko kustannuksista (263 373€) ja hyödyn arvo pysyisi ennallaan. Tällöin SROI-luvuksi muodostuu 1,8€.

Arvottamisessa on hyvä huomioida, että SROI-arvioinnissa on toteutettu varovaisuus periaatetta. Työpajoista saatavat opit voivat vaikuttaa vuoden tai jopa useita vuosia aikaisempien kuntoutustutkimusten perusteella. Lisäksi hankkeen materiaali on julkista ja jää vapaasti käytettäväksi, jolloin tuotoksista saatava hyöty kasvaa seuraavien vuosien aikana, vaikka kustannuksia ei kerry enempää. Näin ollen SROI-luvun voidaan arvioida kasvavan seuraavien vuosien aikana.

Yhteenvetona voidaan todeta, että Etänä ja Livenä - luovat menetelmät työhyvinvointia edistämässä - hankkeessa on tuotettu rahan arvoista hyötyä työhyvinvoinnin tukemiseksi luovin menetelmin. Yksi toimintaan sijoitettu euro tuottaa 5,6 euron edestä hyötyä vuoden aikajaksolla arvioituna. Työterveyshuollon ammattilaisten asiakkaiden oletetulla hyödyllä oli suuri vaikutus korkeaan SROI-lukuun.

LÄHTEET

Aschan, T. 2023. Asiantuntija-arvio sähköpostitse 15.12.2023.

Etänä ja livenä (2023): Etänä ja livenä - luovat menetelmät työhyvinvointia edistämässä. Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittaman hankkeen kuvaus. (Online, luettu 15.12.2023.) URL: [RR-tietopalvelu - hankekuvaus S22840, Etänä ja livenä - luovat menetelmät työhyvinvointia edistämässä \(eura2014.fi\)](https://www.euroopanunioni.fi/etana-ja-livena)

Etänä ja livenä (2023): Etänä ja livenä - luovat menetelmät työhyvinvointia edistämässä. Hankkeen kotisivu. (Online, luettu 14.12.2023.) URL: <https://www.xamk.fi/tutkimus-ja-kehitys/etana-ja-livena/>

Fancourt, D. & Finn, S. (2019): What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe (Health Evidence Network (HEN) synthesis report 67).

Google (2023): Ryhmätyönohjaus. Googlehaku ryhmätyönohjauksen hinta. (Online, luettu 16.12.2023.)

URL:

https://www.google.com/search?q=ryhm%C3%A4ty%C3%B6nohjaus+hinta&sca_esv=585579201&rlz=1C1GCEA_enFI972FI972&sxsrf=AM9HkKkd0DtOEGlz6i_9Xl0HZKqiZRRAbA%3A1701082585393&ei=2XVkJdFFF5W5wPAPmL-9yA8&ved=0ahUKEwiXlvG5guSCAxWVHBAIHZhfD_kQ4dUDCBA&uact=5&oq=ryhm%C3%A4ty%C3%B6nohjaus+hinta&gs_lp=Egxnd3Mtd2l6LXNlcnAiF3J5aG3DpHR5w7Zub2hqYXVzIGhpbnRhMgUQABiABEjZDFCFBlicCnABeAGQAQCYAWGgAf8CqgEBNbgBA8gBAPgBAcICChAAGEcY1gQYsAPCAggQABiABBiiBMICBxAAGIAEGA3iAwQYACBBiAYBkAYI&sclient=gws-wiz-serp

Heltti (2023): Ryhmämuotoiset mielen palvelut. Balanssiryhmä kuormittuneille. (Online, luettu 16.12.2023.)

URL: <https://heltti.fi/mielenterveyden-palvelut-tyopaikoille-verkkokaupasta/#balanssiryhma>

Huhtinen-Hildén, L. & Isola, A-M. (2019): Luova ryhmätoiminta lisää hyvinvointia. Tutkimuksesta tiiviisti 13.

Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (Online, luettu 14.12.2023.) URL:

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137914/URN_ISBN_978-952-343-329-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Klemelä, J. (2016): Järjestöt, vaikuttavuus & raha. SROI-arviointimenetelmä. Sosten julkaisuja 1/2016.

Helsinki: Soste. URL: <https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2018/12/sroi-arviointimenetelma-soste.pdf>

Langeland, E., Førland, O., Aas, E., Birkeland, A., Folkestad, B., Kjekken, I., . . . Tuntland, H. (2016): Modeller for hverdagsrehabilitering – en følgeevaluering i norske kommuner. effekter for brukerne og gevinster for kommunene? Senter for omsorgsforskning.

Lewin, G. F., Alfonso, H. S., & Alan, J. J. (2013): Evidence for the long term cost effectiveness of home care reablement programs. *Clinical Interventions in Aging*, 8, 1273-1281. doi:10.2147/CIA.S49164

Myllytalo 2023. Äänimaljarentoutus ryhmälle. (Online, luettu 16.12.2023.) URL:

https://myllytalo.fi/fi_FI/aanimaljarentoutushoidot/aanimaljarentoutus-ryhmalle-2-10-hloa-60-min

Nicholls, J. & Lawlor, E. & Neitzert, E. & Goodspeed, T. (2012): A Guide To Social Return On Investment. 2nd ed. The SROI Network. URL: <http://socialvalueuk.org/what-is-sroi/the-sroi-guide>

Rannisto, J. (2023): Luovat ja joustavat aivot tanssien. Finding Flow. (Online, luettu 16.12.2023.) URL:

<https://www.findingflow.fi/service-page/luovat-ja-joustavat-aivot-tanssien>

Reijomaa, T. 2023. Äänimaljahoidot ja sointukylvyt. Bloomington. (Online, luettu 16.12.2023.) URL: <https://www.bloomington.fi/hoidot-ja-hinnat/aanimaljahoidot-ja-sointukylvyt>

Saikko, A. (2023): Hinnasto. Akin Asana. (Online, luettu 16.12.2023.) URL: <https://www.akinasana.fi/hinnat/>

Suomen podcast media (2023): Podcast tavoittaa oikeat kuulijat. (Online, luettu 16.12.2023.) URL: <https://www.podcastmedia.fi/blogi/suomalainen-podcast-tavoittaa-oikeat-kuulijat/>

Taikusydän (2019): Maailman terveysjärjestö WHO:n raportti taiteen ja kulttuurin terveysvaikutuksista. (Online, luettu 16.12.2023.) URL: <https://taikusydan.turkuamk.fi/yleinen/maailman-terveysjarjesto-whon-raportti-taiteen-ja-kulttuurin-terveysvaikutuksista/>.

Tilli, M. (2023): Työhyvinvointi- ja työn kehittämispalveluiden hinnasto. Työnohjaus & coaching. Markku Tilli Oy. Viitattu 16.12.2023. <https://markkutilli.fi/hinnasto/>